

pastori Mikko Sidoroff
Ortodoksinen seminaari
Torikatu 41
80100 Joensuu
ort.seminaari@ort.fi

Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa Leo
Liisankatu 29 A8
00170 Helsinki
helsingin.hiippakunta@ort.fi

Asia: Kysymys ortodoksinen seminaarin kanonisen aseman määrittämisestä piispainkokouksen alaisuudessa

Korkeasti pyhitetty esipaimen siunaa!

Pyydän kohteliaimmin harkitsemaan tulisiko Suomen ortodoksinen kirkon piispainkokouksen asialistalle nostaa kysymys Ortodoksinen seminaarin kirkollisesta asemasta. Tarkemmin sanottuna tulisiko piispainkokouksen pohtia kysymystä, miten käytännössä tulisi soveltaa Ortodoksinen kirkkojärjestyksen 135 § 4 momentin kohtaa *”Ortodoksinen seminaari toimii kirkollishallituksen alaisuudessa. Piispainkokous valvoo, että seminaarin toiminta on kirkon perinteen mukaista”*. Asia kiteytynee kysymykseen siitä toimiiko seminaari ja sen kirkko paikallisen hiippakunnan piispan vai piispainkokouksen alaisuudessa. Mikäli päädytään siihen, että toiminta tapahtuu piispainkokouksen alaisuudessa, tulisi myös määritellä mitä se käytännössä tarkoittaa. Seuraavassa tiettyjä aihepiiriin liittyviä näkökulmia ja pohdintoja.

Taustaa:

Suomen ortodoksisessa kirkossa on viime vuosien aikana tapahtunut erinäisiä merkittäviä hallinnollisia uudistuksia. Näistä yksittäisenä asiana ehkä merkittävin on ollut kirkolliskokouksen vuonna 2017 tekemä päätös arkkipiispan istuimen siirtämisestä Kuopiosta ja Helsinkiin.

Arkkipiispan istuimen siirtoa perusteltaessa asian todettiin olevan tietyllä tavalla tekninen. Arkkipiispan istuin siirtyisi Helsinkiin, mutta muuten hallinnollisen toiminnan ja arkkipiispan hallinnollisten vastuiden kirkollishallituksen puheenjohtajana ajateltiin jatkuvan kuten aikaisemminkin. Päätöksenteon yhteydessä arkkipiispan istuimen siirrolla ei siis katsottu olevan vaikutusta kirkollishallituksen tai sen yhteydessä toimivien laitosten, kuten seminaarin, toimintaan.

Arkkipiispan istuimen siirryttyä Helsinkiin kysymys siitä, kenen hallinnolliseen ja kanoniseen alaisuuteen Ortodoksisen seminaarin tulisi kuulua, jäi nähdäkseni avoimeksi. Tähän kysymykseen tarvittaneen piispainkokouksen linjaus.

Säädöspohja ja siihen liittyvät kysymykset

Ortodoksisen seminaarin toimintaa ja asema määritellään ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksessä. Sanotun säädöksen **135 § 4** momentti toteaa, että *Ortodoksinen seminaari toimii kirkollishallituksen alaisuudessa. Piispainkokous valvoo, että seminaarin toiminta on kirkon perinteen mukaista*. Mitä tämä käytännössä tarkoittaa tarkemmin, jää määrittelemättä. Tämän voidaan ehkä tulkita tarkoittavan, että seminaarin tulisi toimia myös kanonisessa mielessä kirkollishallituksen/piispainkokouksen puheenjohtajan alaisuudessa?

Kirkkojärjestyksen **136 §**:ssä kerrotaan myös, että *seminaaria johtaa ja sen hallintoa hoitaa johtokunta. Johtokunta valvoo seminaarin toimintaa*. Piispallinen kaitsenta on toteutunut aikaisempina vuosina sen kautta, että seminaarin johtokunnan puheenjohtajana on toiminut kirkollishallituksen nimittämä hiippakuntapiispa. Johtokunnan lakkauttamiseen asti puheenjohtajana toimi arkkipiispa.

Edellä mainittu kirkkojärjestyksen 136 § Seminaarin johtokunnasta kumottiin vuoden 2014 kirkolliskokouksen yhteydessä. Tuolloin perustettiin kirkon palvelukeskus ja samassa yhteydessä myös muita hallintoon liittyviä säädöksiä haluttiin keventää. Johtopäätöksenä oli, että seminaarin johtokunta päätettiin lakkauttaa. Sen tilalle haluttiin perustaa johtoryhmä, jonka tehtäviä ja kokoonpanoa ei kuitenkaan määritelty tarkemmin. Lähtökohtana oli, että johtoryhmä olisi toiminut ”toiminnallisena toimielimenä”, jonka tehtävänä olisi ollut käytännöllisten seminaarin yhteiselämään liittyvien asioiden hoito. Piispoilla ei ajateltu olevan roolia tässä toimielimessä. Ilman säädöspohjaa perustetun toimielimen toiminta jäi kuitenkin lyhytaikaiseksi.

Vuoden 2022 kirkolliskokoukseen on tulossa esitys ortodoksisesta kirkosta annetun lain sekä ortodoksisen kirkkojärjestyksen uudistamiseksi. Esityksessä seminaarin johtokunta esitetään palautettavaksi. Kirkolliskokouksen käsittelyyn annetussa ehdotuksessa esitetään, että seminaarin johtokunnan puheenjohtajan valitsee piispainkokous. Puheenjohtajaksi voidaan valita hiippakuntapiispa tai apulaispiispa. Esitys on mielestäni tarpeellinen. Johtokunnan palauttamisen myötä piispainkokous voi valitsemansa puheenjohtajan välityksellä hoitaa ja valvoa kirkon koulutuslaitoksen toimintaa.

Säädökset eivät kuitenkaan suoraan vastaan kysymyksen kenen kanonisessa alaisuudessa Ortodoksisen seminaarin tulisi toimia. Asiaan ratkaistaessa on syytä huomioida seuraavat aiemmin esiin tuodut näkökohdat:

- 1. Arkkipiispan istuimen siirron yhteydessä päätöksentekijöiden intentiona ei ollut sinänsä muuttaa kirkollishallituksen alaisen laitoksen asemaa.**
- 2. Seminaarin toiminnan valvontavastuun katsotaan säädösten perusteella olevan piispainkokouksella.**

Mahdollinen ratkaisuvaihtoehto:

Ortodoksinen seminaari on koko kirkon koulutuslaitos. Sen tehtävänä on kasvattaa työntekijöitä koko kirkon tarpeita varten – opiskelijoita on kaikkien hiippakuntien alueilta, siten tehtävä on luonteeltaan valtakunnallinen. Säädöksissä todetaan, että Seminaarin toimii kirkollishallituksen alaisuudessa ja piispainkokouksen valvonnassa. Nämä näkökulmat on syytä huomioida, jos linjataan sitä kenen alaisuudessa Ortodoksisen seminaarin tulee toimia.

Suomalaisessa kirkollisessa perinteessä ei ole ollut stavropegiaalisia, eli suoraan piispaikokouksen alaisuudessa toimivia kappeleita tai luostareita. Huomioiden kuitenkin mitä edellä on lausuttu seminaarin säädöspohjasta ja piispainkokoukselle kuuluvasta valvontatehtävästä, olisi luontevaa että seminaari toimisi jatkossa suoraan piispainkokouksen alaisuudessa. Tämä voisi tarkoittaa käytännössä sitä, että seminaarin palveluksissa muisteltaisiin siten piispainkokouksen puheenjohtajaa, tai vaihtoehtoisesti kaikkia hiippakuntapiispoja. Piispaikokouksen tulisi luonnollisesti myös määritellä, miten kirkollinen ohjaus ja valvonta jatkossa toteutettaisiin.

Ortodoksisessa maailmassa on ennakkotapauksia siitä, että kirkon teologiset instituutiot ovat suoraan piispainkokouksen alaisia. Esimerkiksi Yhdysvalloissa toimivan OCA:n teologiset seminaarit: pyhän Vladimirin ja pyhän Tiihonin seminaari ovat stavropegiaalisia. Näiden instituutioiden kappeleissa muistellaan kirkon päämiestä.

Mainittakoon myös, että OCA:ssa myös osa luostareista sekä tietyt sotilastukikohdissa toimivat kirkot ovat stavropegiaalisia eli suoraan piispainkokouksen kaitsennassa toimiva. Todettakoon myös, että OCA:n perinteessä stavropegiaalisuus ei tarkoita eksklusiivisuutta. Esimerkiksi pyhän Vladimirin seminaarin kappelissa toimittavat palveluksia kaikkien hiippakuntien piispat, ei ainoastaan metropoliitta. Tavanomaista on myös, että myös muiden jurisdiktioiden piispat saavat siunauksella vihkiä omien hiippakuntiansa opiskelijoita pappeuden eri asteisiin.

Joensuussa 5.10.2022

pastori Mikko Sidoroff

